

AVIZ
**referitor la propunerea legislativă privind terminologia
oficială utilizată pentru etnia țiganilor**

Analizând **propunerea legislativă privind terminologia oficială utilizată pentru etnia țiganilor**, transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.B515 din 16.09.2010,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(3) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează negativ propunerea legislativă, pentru următoarele considerente :

1. Prezenta propunere legislativă are ca obiect de reglementare folosirea în actele oficiale din România a termenului țigan/țigancă, în scopul evitării confuziei care se poate crea cu denumirea de român.

Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă se încadrează în categoria legilor ordinare, iar în aplicarea prevederilor art.75 alin.(1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

Menționăm că o propunere legislativă cu un conținut similar a fost transmisă spre avizare de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.B621 din 2.11.2007, pentru care Consiliul Legislativ a emis avizul negativ cu nr.1630/26.12.2007.

La data de 15.10.2010, Camera Deputaților a respins definitiv această propunere legislativă.

2. Din punct de vedere al dreptului comunitar, fără a face trimitere la reglementările sau documentele programatice adoptate la nivelul unor organisme cu vocație mondială (ONU) sau europeană (Consiliul Europei) și **limitându-ne numai la legislația Uniunii Europene**, precizăm că, în conformitate cu **art.6 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)** - parte a **Tratatului de la Lisabona** - „*Uniunea recunoaște drepturile, libertățile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*

din 7 decembrie 2000, astfel cum a fost adaptată la 12 decembrie 2007, la Strasbourg, care are aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor”. Precizăm că acest caracter se regăsește și în **Declarația 1 cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene**.

În cuprinsul Cartei, **articolul 21** intitulat „**Nediscriminarea**” dezvoltă principiile enunțate cu titlu general în cuprinsul Tratatului, după cum urmează:

„(1) Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, **rasa**, culoarea, **originea etnică** sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.

(2) În domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale acestora, se interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie”.

Menționăm faptul că, începând cu anul 1971, când a avut loc la Londra primul **Congres Mondial al Rromilor**, în documentele internaționale predomină utilizarea termenului de Rrom, deși acesta nu este acceptat peste tot.

Astfel, chiar și după această dată, **pe plan internațional sau la nivelul instituțiilor Uniunii Europene**, se utilizează sintagma de dublă definiție rom/țigan, și exemplificăm, în acest sens:

- **Recomandarea (2004)4 a Comitetului de Miniștri**, privind educația copiilor **romi/țigani** în Europa (Consiliului Europei).

- **Rezoluția Consiliului Uniunii Europene** din 22 mai 1989 privind școlarizarea copiilor **țigani** și copiilor nomazi,- *se prevede în titlu,-* dar în cuprinsul acesteia se folosește sintagma „copii **romi/țigani** (Uniunea Europeană).

În legislațiile statelor membre se utilizează atât terminologia consacrată tradițional: *gypsies* (engleză), *tziganes* (franceză) *zingara* (italiană), *sinti* (germană) *gitanos* (spaniolă), dar și mai recentul apelativ rom sau cu ortografia Rrom.

Această din urmă denumire pare să aibă totuși utilizare preponderentă în ultimul deceniu, în special, în documentele internaționale, întrucât contribuie la **facilitarea identificării corecte a întregii etnii** (care datorită caracterului nomad al anumitor categorii cum ar fi : **ursari, aurari, fierari sau alte categorii**) poate fi prezentă în tot spațiul Uniunii Europene și nu poată fi localizată

după *termenul național consacrat, caz în care termenul de rom reprezintă denumirea generică.*

Fără a enunța numeroasele documente juridice, programatice sau moral politice elaborate de organismele internaționale și *limitându-ne numai la spațiul juridic al Uniunii Europene*, precizăm că toate reglementările adoptate sunt fondate pe principiile care consacră **libertatea, democrația, respectul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, așa cum sunt garantate de întreaga legislație europeană și care respinge orice formă de teorie ce încearcă să acrediteze idea existenței de rase umane distincte**, și recunoaște dreptul oricărei persoane la egalitate în fața legii și la protecția împotriva oricărei forme de discriminare.

În vederea îndeplinirii acestor deziderate, Uniunea Europeană a adoptat, printre multe documente programatice, linii directoare sau norme de recomandare și două documente cu caracter juridic:

-Directiva 2000/43/CE referitoare la punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane fără distincție de rasă sau origine etnică;

-Directiva 2000/78/CE privind crearea unui cadru general în favoarea egalității de tratament în domeniul locurilor de muncă.

Textul acestor directive conține dispoziții concrete și precise referitoare la **definirea discriminării directe și indirecte și a hărțuirii bazate pe discriminare**, precum și măsurile ce trebuie întreprinse la nivelul statelor membre, în vederea garantării aplicării principiilor egalității de tratament cum ar fi: asigurarea difuzării de informații pertinente, sensibilizarea populației, partajarea de experiențe comune, accesul la justiție.

Ca o exemplificare a principiului egalității de tratament și a eliminării oricărei forme de discriminare, **textul juridic nu identifică o etnie sau o rasă anume, nu enumeră și nu exemplifică în acest sens, tocmai pentru a nu crea discriminare** (prin eliminarea altora) și a nu lăsa loc de interpretare a textului în procesul de transpunere a directivelor în legislația statelor membre. De altfel, cu privire la utilizarea strictă a termenului de *rom - prin raportare la termenul țigan* - precizăm că, întrucât documentele comunitare care să se refere strict la această etnie -romi/țigani- sunt limitate ca număr, (instituțiile europene tratând de o manieră unitară toate minoritățile etnice ce trăiesc în spațiul european) **nu se poate afirma că există o formă corectă utilizată în documentele Uniunii Europene, așa cum s-a exemplificat și mai sus.**

Punerea în aplicare a propunerii legislative analizate, va conduce de o manieră subtilă la idea existenței unei **populații speciale, diferite de celelalte populații conlocuitoare majoritare**, populație care prezintă trăsături proprii ce îi conferă un statut social/moral diferit și care trebuie să aibă un **tratament juridic/moral deosebit**, nu conform principiilor de egalitate consacrate de dreptul internațional și dreptul Uniunii Europene.

Precizăm că, în ultimii ani, cu deosebire după extinderea Uniunii Europene, s-a constatat o preocupare deosebită pentru situația romilor/țiganilor, populație care, în ciuda proiectelor dezvoltate în cadrul programelor PHARE, continuă să fie afectată de discriminare și excludere. Terminologia utilizată în documentele oficiale elaborate la Bruxelles rămâne inconsecventă, fapt ce dovedește că nu există intenția de a crea un apelativ strict, aceasta fiind o chestiune minoră ce nu rezolvă problema integrării populației de etnie romă, iar denumirea folosită preia diferitele denumiri prezente în legislația statelor membre.

Astfel, în considerentele **Deciziei nr.771/2006 a Parlamentului European referitoare la anul european privind egalitatea de șansă pentru toți**, se utilizează atât termenul **rom**, dar și expresia **țigani** (antițigănesc-varianta franceză): „În Rezoluția din 28 aprilie 2005 asupra situației **Romilor** în Uniunea Europeană, Parlamentul European atrage atenția asupra creșterii urii **împotriva țiganilor**, și asupra efectelor discriminatorii în ceea ce privește oportunitățile ...”.

Pe de altă parte, precizăm că nici acțiunea de **impunere din exterior**, a unui anumit apelativ pentru o anumită etnie, **fără implicarea directă a subiecților cărora li se adresează**, nu este în concordanță cu aceste documente, care consacră principiul **dreptului la identitate proprie și dreptul la liberă exprimare**, conform cărora „minoritățile naționale au dreptul să dezvolte cultura lor și să își păstreze elementele esențiale ale identității lor” (art.5 din Convenția-cadru a Consiliului Europei pentru protecția minorităților naționale).

Față de cele prezentate mai sus, apreciem că **proiectul nu este compatibil cu reglementările Uniunii Europene**.

PREȘEDINTE

dr. Dragoș ILIESCU

București

Nr. 1203/11.10.2010.